

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО

РАЗРЕД: ПЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 3

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 108

Наставни предмет Природа и друштво у петом разреду основне школе обједињује сазнања о природним и друштвеним појавама у окружењу, њиховим процесима и међусобној повезаности и омогућује развијање компетенција за одговорно понашање у оквирима сопственог природног и друштвеног окружења.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Подстицање интересовања и природне радозналости ученика за активним упознавањем природних и друштвених појава и процеса, као и њихове међусобне повезаности.
- Оспособљавање ученика за разумијевање друштвених односа, схватање њихове међусобне условљености и повезаности, те улоге и значаја човјека у изградњи тих односа.
- Оспособљавање ученика за проналажење информација кориштењем различитих извора и облика прикупљања истих, самостално учење и тимски рад, те развијање истраживачких компетенција ученика и компетенција за цјеложивотно учење о природним феноменима и друштвеним процесима и њиховој међузависности.
- Развој животних вјештина код ученика у погледу комуникације, друштвене одговорности и критичког мишљења о промјенама у природи и друштвеном окружењу.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Систематизација, проширивање и повезивање претходних знања из природе и друштва и искустава са новим.
- Стицање сазнања о природи и друштву као увод у оспособљавање ученика за проучавање природних и друштвено-хуманистичких наука у предметној настави.
- Изграђивање основа научног погледа на свијет и омогућавање ученицима да уоче и схвате повезаност природних и друштвених појава и међузависности њихових процеса.
- Оспособљавање за организовано и систематично посматрање и истраживање природних и друштвених појава и процеса, те кориштење добијених података/налаза истраживања.
- Оспособљавање ученика за прикупљање материјала као историјске грађе карактеристичне за одређено временско раздобље.
- Подстицање и унапређивање способности за коришћење различитих извора сазнања и различите приступе у учењу природних и друштвених појава и процеса.
- Увиђање природних и друштвених појава и процеса, те указивање на улогу човјека у природним и друштвеним појавама и процесима.
- Стицање представа и знања о географском положају Републике Српске и Босне и Херцеговине.
- Стицање основних сазнања о природним и друштвено-географским карактеристикама Републике Српске и Федерације БиХ.
- Стицање основних сазнања о привредним ресурсима и привредној развијености Републике Српске и Федерације БиХ.

- Развијање свијести о сопственом националном идентитету и поштовању националног идентитета других народа.
- Уочавање различитих свједока прошлости и развијање позитивног става према културном наслеђу.
- Стицање основних сазнања о свједоцима прошлости, те различитим приступима упознати начин живота људи од досељавања Старих Словена па до краја 20. вијека.
- Стицање основних сазнања о небеским тијелима, постанку и саставу Земље, ваздуху.
- Стицање основних сазнања о екологији, међусобној зависности живе и неживе природе, као и међузависности унутар живе природе и међузависности унутар неживе природе.
- Стицање основних сазнања о биљкама и животињама у стаништима и животним заједницама.
- Подстицање љубави према природи и подстицање ученика на заштиту и унапређење живе и неживе природе.
- Стицање основних сазнања о човјеку као живом бићу, човјекском организму, његовом функционисању и начину заштите.
- Поштовањем принципа очигледности, кроз излете и посјете, употпуњавати знања о природним и друштвеним појава и процесима стеченим у школским условима.

ПРЕГЛЕД ОБЛАСТИ И ТЕМАТСКИХ ЦЈЕЛИНА

Наставне области и теме

Оквирни број часова

Област 1: ПРИРОДА	52
Тема 1: Небеска тијела	6
Тема 2: Постанак и састав Земље	8
Тема 3: Ваздух-омотач планете Земље	4
Тема 4: Нежива природа-материјали	7
Тема 5: Екологија	4
Тема 6: Станишта и животне заједнице	15
Тема 7: Човјек као дио природе	8
Област 2: ДРУШТВО	56
Тема 1: Република Српска и Босна и Херцеговина	4
Тема 2: Природно-географске карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ	8
Тема 3: Друштвено-географске и привредне карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ	16
Тема 4: Прошлост	28

САДРЖАЈ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Исходи учења	Садржаји програма	Повезаност са другим наставним предметима
Област 1: ПРИРОДА (52)		
Ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> • опише небеска тијела звијезде, планете, метеори, сателии“; • препозна планете Сунчевог система према удаљености од Сунца; 	Тема 1: Небеска тијела (6) <ul style="list-style-type: none"> • Небеска тијела – појам. • Сунце – извор живота на Земљи. • Земља-планета Сунчевог 	Српски језик Ликовна култура

<ul style="list-style-type: none"> опише начин кретања Земље и осталих планета око Сунца; правилно поима Сунце и процијењује његов значај за Земљу; идентификује облик Земље; прикаже кретање Земље око своје осе и око Сунца; идентификује последице кретања Земље око своје осе и око Сунца. 	<p>система.</p>	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> опише процес настанка Земље; разликује Земљине омотаче (ваздушни и водени омотач); разликује главне дијелове у саставу Земље (Земљина кора, Земљино језгро, омотач језгра); идентификује узроке вулкана и земљотреса; уочи да су земљотреси и вулкани обликовали изглед планете Земље; разликује врсте и типове тла/земљиште; разликује дјеловање сунчеве топлоте, хладноће, воде, вјетра и живих организама у тлу; идентификује начине одржавања и повећавања плодности тла, пошумљавања, наводњавања и одводњавања; разликује природна блага унутрашњости земље (руде, минерале и горива); објасни значај руда, минерала и горива за живот и рад човјека; препозна начине загађивања земљишта; примијени начине заштите земљишта. 	<p>Тема 2: Постанак и састав Земље (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> Постанак и састав Земље. Тло- земљиште. Природна блага унутрашњости земље. Начини загађивања и заштите земљишта. 	<p>Ликовна култура Српски језик Математика</p>
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> докаже особине ваздуха (да је ваздух без боје, мириса, да се шири, има масу, заузима простор, врши притисак и креће се - вјетрови); наброји и опише састав ваздуха; запажа промјене при сагоријевању. опише значај ваздуха за живот на Земљи; разликује узроке и последице загађивања ваздуха; препозна начине заштите ваздуха у свакодневном животу. 	<p>Тема 3: Ваздух-омотач планете Земље (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ваздух и особине ваздуха. Састав ваздуха (Ваздух-кисеоник, као чинилац сагоријевања). Начини загађивања и заштите ваздуха. 	

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентификује и самостално раздваја смјесе просијавањем, одливањем, цијеђењем и испаравањем; • испита електричну проводљивост материјала помоћу једноставног струјног кола; • препозна примјере штедљивог коришћења електричне енергије; • уочи примјере употребе магнета у свакодневном животу; • препозна запаљиве материјале; • идентификује опасности и начине заштите од пожара (зна како угасити пожар). 	<p>Тема 4: Нежива природа-материјали (7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Смјесе (течност , храна, земљиште, ваздух). • Раздвајање састојака смјесе (просијавање, одливање, цијеђење, испаравање). • Наелектрисавање предмета од различитих материјала. • Електрична проводљивост (проводници и изолатори). • Рационална потрошња електричне енергије и правилно руковање електричним апаратима у домаћинству. • Магнетна својства материјала (природни магнети, могућност намагнетисања тијела и својства која тада испољавају). • Запаљиви материјали (ознаке за запаљиве материјале). 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дефинише појам екологија и наброји еколошке факторе; • разликује права и обавезе човјека према природи; • опише улогу еколошких покрета код нас и у свијету; • разликује појмове депонија и рециклаже отпада; • опише улогу комуналних предузећа; • препозна улогу контејнера за разврставање различитог отпада; • процијени међусобну зависност биљака, животиња и човјека (ланац исхране, произвођачи, потрошачи и разлагачи); • опише начин на који човјек мијења окружење, утицај на здравље и живот кроз правила понашања који доприносе одрживом развоју. 	<p>Тема 5: Екологија (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Појам екологија. • Рециклажа (значај). • Разврставање отпада од пластике, стакла папира и метала. • Међусобна зависност живе и неживе природе на планети Земљи. 	<p>Ликовна култура Српски језик</p>

<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује основна обиљежја природних и култивисаних станишта и животних заједница; • наведе врсте, значај и коришћење шума и њихову заштиту, те идентификује опасности за шуме; • разликује врсте животиња у шуми (звијери и племениту дивљач); • идентификује међусобне односе и утицаје биљака и животиња у шуми; • уочава сличности и разлике ријеке, баре, језера и мора као животне заједнице; • препозна биљке и животиње које живе у води и поред воде; • наведе значај, коришћење и заштиту воде као животне заједнице; • идентификује ливадске биљке и њихов значај (трава, дјетелина, крмно биље, љековите биљке ливаде); • препозна животињски свијет ливаде; • идентификује међусобне односе и утицаје биљака и животиња на ливади и пашњаку; • опише како настају обрадиве површине; • разликује биљке у повртњаку, те сличности и разлике њиховог гајења; • идентификује значај и коришћење повртларских култура за човјека; • препозна биљке које расту на њиви; • објасни значај житарица; • разликује штетне организме на житарицама (снијет, житна рђа); • разликује индустријске биљке и шта се од њих добија; • идентификује међусобне односе и утицаје биљака и животиња у повртњаку и њиви; • разликује корисне и штетне животиње у повртњаку и њиви; • опише начине заштите биљака у повртњаку и на њиви; • препозна и разликује воће по врстама, те опише значај и начин кориштења воћа; • разликује штетне од корисних инсеката, птица и других животиња у воћњаку и винограду; • уочи и опише међусобне односе и утицаје биљака и животиња у воћњаку и винограду; • наведе начине заштите воћњака и винограда; 	<p>Тема 6: Станишта и животне заједнице (15)</p> <p>Природна станишта и животне заједнице:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шума-карактеристике станишта и животне заједнице. • Воде-карактеристике станишта и животне заједнице. • Ливада и пашњак-карактеристике станишта и животне заједнице. <p>Култивисана станишта и животне заједнице:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повртњак-карактеристике станишта и животне заједнице. • Њива-карактеристике станишта и животне заједнице. • Воћњак и и виноград-карактеристике станишта и животне заједнице. • Парк и цвијетњак-карактеристике станишта и животне заједнице. <ul style="list-style-type: none"> • Одјељењски хербаријум. 	<p>Ликовна култура Физичко и здравствено васпитање</p>
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • разликује парк и цвијетњак; • уочи међусобне односе и утицаје биљака и животиња у парку и цвијетњаку; • прикаже и примјени начине одржавања и заштите паркова и цвијетњака; • зна поступак израде и учествује у изради заједничког одјељењског хербаријума са биљкама сакупљеним из различитих животних заједница. 		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна обиљежја човјека (усправан ход, мишљење, говор и друштвеност); • идентификује животне циклусе развоја човјека (човјек се рађа, развија и умире); • разликује главне дијелове човјековог тијела (глава, труп и удови) и основне функције човјекових органе (нервни систем, органи за кретање, дисање, крвоток, варење, излучивање, кожа, чулни органи); • идентификује начине заштите сваког од органа код човјека; • разликује најзначајније физичке промјене у пубертету код дјевојчица и дјечака. 	<p>Тема 7: Човјек као дио природе (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развој човјека (свјесно и друштвено биће). • Дијелови тијела човјека. -Нервни систем, органи за кретање, дисање, крвоток, варење, излучивање, кожа, чулни органи. • Физичке промјене у пубертету. 	
<p>Област 2: ДРУШТВО (56)</p>		
<p>Очекивани исходи (жељени резултати)</p> <p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • одреди положај и границу Босне и Херцеговине на географској карти у односу на државе у окружењу; • наведе и опише основе административно-територијалног уређења БиХ; • разликује симболе (обиљежја) Босне и Херцеговине и Републике Српске. 	<p>Тема 1: Република Српска и Босна и Херцеговина (4)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Босна и Херцеговина- држава са два ентитета. • Назив и положај на географској карти (ФБиХ и Република Српска). • Симболи БиХ и Републике Српске. 	<p>Музичка култура Српски језик Ликовна култура Физичко васпитање</p>
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • препозна, именује, уочи разлику и покаже на карти БиХ географски положај природно-географских области БиХ • препозна и одреди на географској карти Босне и Херцеговине положај равница, котлина, поља, планина, ријека и језера и објасни њихов значај; • уочи на географској карти положај Јадранског мора и дужину морске обале (БиХ) и објасни значај Неума за БиХ; 	<p>Тема 2: Природно-географске карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Релјеф БиХ. • Воде БиХ: ријеке, језера, Јадранско море. • Клима у БиХ. • Национални паркови Босне и Херцеговине (РС и ФБиХ). 	

<ul style="list-style-type: none"> • идентификује основне типове климе у БиХ и њихове карактеристике, те опише њихов утицај на живот и дјелатност људи; • одреди положај на географској карти и уочи значај националних паркова у БиХ; • разликује позитивне и негативне утицаје човјека на мијењање природе. 		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентификује народе и националне мањине у БиХ; • идентификује вјерске објекте и наведе зашто су они важни; • препозна основна обиљежја, обичаје и традицију конститутивних народа и појединих националних мањина; • манифестује позитиван став о свом националном идентитету и примјерима показује да поштује национални идентитет других народа; • идентификује сусједне државе БиХ, њихове главне градове; • препознаје обиљежја Србије, Црне Горе и Хрватске; • идентификује природна богатства у БиХ (шуме, пашњаци, руде, минерали, извори, природне љепоте) и њихов значај за живот човјека; • препозна привредне гране које су развијене у БиХ и њихов значај за развој БиХ; • идентификује најважније привредне објекте и одреди њихов положај на географској карти БиХ; • уочи везу између развијености привредних грана у БиХ и дјелатности људи. 	<p>Тема 3: Друштвено-географске и привредне карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ (16)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Становништво у БиХ. • Вјере, обичаји и традиција конститутивних народа и националних мањина у БиХ. • Очување националног идентитета. • Сусједне државе Босне и Херцеговине (Србија, Црна Гора, Хрватска) и њихови симболи. • Привредне карактеристике Босне и Херцеговине (Пољопривреда и шумарство; Рударство, индустрија и енергетика; Саобраћај, трговина; Туризам и угоститељство). • Природна богатства и дјелатност људи у РС и ФБиХ. • Развијеност и значај привредних грана у БиХ. 	
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • идентификује свједоке прошлости; • на примјеру из непосредног окружења препозна материјалне, писане и усмене историјске изворе (насеља, тврђаве, вјерске објекте, ископине, зидине, културно-историјске споменике, оруђа, новац, књиге, старо посуђе, одјевне и украсне предмете) и објасни шта они представљају; • правилно поима и успјешно користи 	<p>Тема 4: Прошлост (28)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свједоци прошлости. • Наши преци Стари Словени. • Прве српске државе. • Постанак Босне. • Турска освајања, пад Босне под турску власт. • Буне и устанци у БиХ. • Становништво у БиХ под аустроугарском влашћу. 	<p>Српски језик Музичка култура Ликовна култура</p>

<p>ленту времена приликом приказивања значајних догађаја из прошлости (одређивање редослиједа којим се збивају или су се збивали);</p> <ul style="list-style-type: none"> • на ленти времена одреди вријеме досељавања Старих Словена на Балканско полуострво; • опише начин живота и занимања Старих Словена; • идентификује имена првих српских држава и на ленти времена означи вријеме њиховог настанка; • на ленти времена означи вријеме настанка Босне; • опише какав је живот био у Босни када је она била под турском влашћу; • идентификује облике отпора становништва у вријеме турске владавине; • опише положај и однос становништва у БиХ под аустроугарском влашћу; • разликује узроке и повод за почетак Првог свјетског рата; • идентификује посљедице Првог свјетског рата; • одреди вријеме настанка и простор који је обухватала Краљевина СХС; • опише (објасни) промјену имена у Краљевину Југославију; • наведе узроке Другог свјетског рата (циљеве фашистичких држава); • опише напад Њемачке на Краљевину Југославију; • опише начине на који је народ пружио отпор окупатору; • идентификује најважније догађаје током Другог свјетског рата; • идентификује споменике страдања Срба, Јевреја и Рома и одреди положај на географској карти (Јасеновац, Градина...); • уочи да су на нашим просторима постојале различите државе, да државе постају и нестају, да се мијењају; • опише догађаје везане за распад СФРЈ (1991); • идентификује посљедице рата у БиХ (1992-1995). 	<ul style="list-style-type: none"> • Први свјетски рат. • Стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Краљевина СХС). • Други свјетски рат. • Краљевина Југославије у Другом свјетском рату. • Култура сјећања и памћења (Страдање Срба, Јевреја и Рома). • Стварање СФР Југославије и СР Босне и Херцеговине. • Распад СФРЈ (1991). • Рат у БиХ (1992-1995). 	
---	--	--

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Дефинисани исходи учења, те програмски садржаји који омогућују остваривање истих, у наставном предмету *Природа и друштво* за пети разред основне школе распоређени су у оквиру двије наставне области: *Природа* и *Друштво*. У структури области *Природа* је седам наставних тема: Небеска тијела, Постанак и састав Земље, Ваздух-омотач планете Земље, Нежива природа-материјали, Станишта и животне заједнице, Екологија и Човјек као дио природе. Структуру наставне области *Друштво* чине четири наставне теме: Република Српска и Босна и Херцеговина, Природно-географске карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ, Друштвено-географске и привредне карактеристике Републике Српске и Федерације БиХ и Прошлост. Редослијед навођења садржаја одређених области и тема у наставном програму *Природе и друштва* није обавезујући редослијед реализације наведених садржаја, осим у случајевима када су одређени садржаји у међусобној зависности тј. када се одређени садржај мора реализовати као први па тек садржај који је надградња првом садржају. Приликом планирања, почев од глобалних планова и програма, наставник осмишљава и креира редослијед реализације одређених наставних тема, имајући у виду дефинисане исходе учења за одређену тему, те могућност повезивања исхода и програмских садржаја различитих тема, као и области.

Програм Природе и друштва за пети разред је усмјерен на исходе учења, па сходно томе наставник има већи степен слободе приликом избора и креирања садржаја, те међусобног интегрисања садржаја појединих тема и области, а све са циљем остваривања дефинисаних исхода учења. Приликом израде оперативних (мјесечних/седмичних) планова и програма рада наставник врши операционализацију дефинисаних исхода учења, водећи рачуна да се одређени исходи могу остварити уз примјену различитих садржаја, лакше и/или теже, за краћи и/или дужи временски период. Брзина и степен остварења исхода учења ће зависити од индивидуалних способности и могућности ученика, али и од начина осмишљавања наставе, учења и поучавања. Наставник има слободу да, предложени фонд часова за реализацију садржаја програма и остварење исхода учења, коригује у складу са потребама, предзнањима и искуствима ученика, али и у зависности од начина реализације, примијењених облика, метода и техника рада, те у складу са условима и могућностима школе.

Примјеном различитих дидактичких модела интерактивног учења, треба стварати повољну емоционалну климу и мотивацију за рад и учење. Наставне активности треба заснивати на: посматрању које ће утицати на развој пажње, мишљења и закључивања, стваралачким активностима ученика, пројектној настави, дебати и сличним техникама и другим начинима активирања ученика. Осим активности у оквиру редовне наставе, реализацију програмских садржаја остваривати и кроз: излете, шетње, организоване посјете, осмишљене часове у природи (учионица у природи), наставу/школу у природи, учешће у одговарајућим акцијама и остале облике амбијенталног учења/наставе. Приликом реализације одређених програмских садржаја повезивати се са друштвеном средином, посебно укључивањем родитеља ученика у наставни процес, када је то могуће и када то доприноси ефикаснијој и квалитетнијој реализацији наставног процеса. Настојати да кроз непосредни доживљај и лично искуство ученици обогате и прошире знања о живом и неживом свијету, друштвеним и природним појавама и процесима из своје околине.

Омогућити ученицима да самостално истражују, прате, експериментишу, сакупљају, стварају, долазе до нових сазнања како би подстакли критичко мишљење и развили активан однос према заштити и чувању околине. Користити што више очигледних наставних средстава (слике, фотографије, илустрације, разгледнице, географске карте и нијеме карте, ленте времена, аудио и видео записе) како би се ученици упознали са различитим појмовима и промјенама у друштву. Путем разноврсних огледа омогућити ученицима разумијевање природних појава и међусобну условљеност и повезаност живе и неживе природе, те развијати код ученика способности да запажа и увиђа основна својства материјала, појава и процеса, као и њихову повезаност.

Подстицати ученичке активности на изради тематских панова у учионици и формирању одјељењских албума, збирки са узорцима из природног и друштвеног окружења, те израду Power Point- презентација и

видеа на различите теме.

Упутити ученике на разноврсне изворе информација (штампане и електронске медије) како би код њих подстицали развој што веће мотивације, развили правилан однос према раду и цјеложивотном учењу. Развој вјештина кориштења различитих извора информација и њиховог критичког вредновања од стране ученика, треба да подстакне развој техника учења и активности ученика које су усмјерене на практичну примјену стечених знања и развој функционалних знања, вјештина и навика.

Кориштење модерне технологије у настави, у складу са материјалним могућностима школе (презентације, анимације, анимиране филмове...), доприносиће ефикаснијем остварењу исхода учења и функционалној употреби наученог.

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика вршити плански и континуирано кроз различите технике и поступке оцјењивања (самооцјењивање ученика, објективни испитни поступци и критеријски задаци за наставне области и/или наставне теме). Класичне писане провјере знања (контролне радове и/или задатке објективног типа) у настави природе и друштва пожељно је што мање користити. Приликом праћења и вредновања остварења исхода учења уважавати интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним способностима и могућностима сваког ученика. Евалуацијом и анализом остварених исхода учења, омогућавати постизање веће ефикасности и унапређење процеса наставе.